

ONTEIGENING EN STIKSTOF

Ir. W.J. (Jos) Ebbers

Wijmenga Rentmeesters & Agrarisch Makelaars te Burgum

VvOR 19 januari 2023

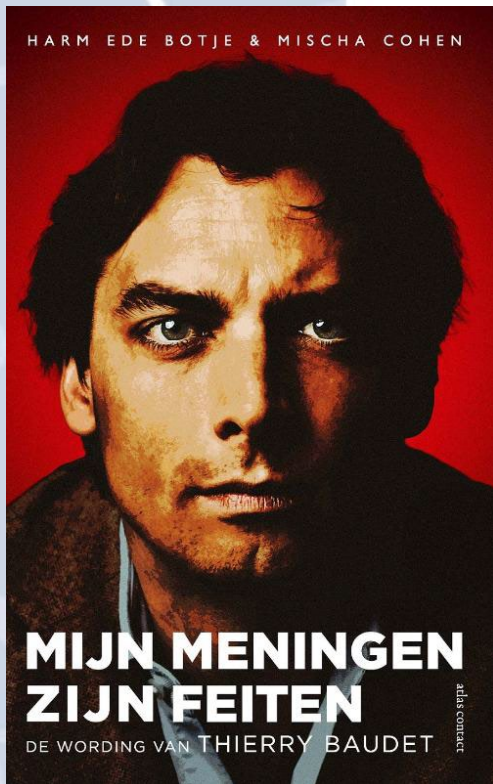
Politiek, meningen, feiten

(Wikipedia) *Politiek* is de wijze waarop in een samenleving de belangentegenstellingen van groepen en individuen tot hun recht komen - meestal op basis van onderhandelingen - op de verschillende bestuurlijke en maatschappelijke niveaus

Politiek, meningen, feiten

(Deel)feiten ter ondersteuning van meningen

“Factuality is in eye of the beholder”
(Ebbers 2023)

Wetgever

Rechterlijke macht

Ook: Europa

Politiek, meningen, feiten

- politiek: afstemmen belangentegenstellingen
  - onderhandeling of arbitrage
  - consensus-democratie / afweging van belangen
- ook (*en niet de minste*): richten naar economisch belang
- 2019 toegevoegde waarde sectoren (TNO 2020)
  - overheid / onderwijs / zorg: 21,1%
  - handel / transport 20,6%
  - industrie: 12,3%
  - bouw: 5,0%
  - landbouw / bosbouw / visserij: 1,8% (agrifood-complex 6,4%)

Politiek, meningen, feiten

- belangen stikstof(compensatie) zijn groot
    - license te produce (voor alle stikstofuitstoters – tijdelijk & permanent)
    - we komen onze Europese (Habitat- en Vogelrichtlijn) toezeggingen niet na
    - behoeften samenleving (wonen, bedrijven, infra)
  - landbouw is grootste uitstoter stikstof $\text{NH}_3/\text{NH}_4^+$ (40% incl – 61% excl buitenland)
    - agrarische primaire productie in Nederland circa 1,4% BBP
    - maar: de land- en tuinbouwsector is ontwikkeld, innovatief, effectief?
    - eigendom van de ruimte veelal agrarisch – eigendom is een sterk recht
- > urgent probleem / moreel dilemma

Begrip voor elkaar

Stikstof

- > voedingsstof voor planten
- > minerale vorm -> NO_3^- / NH_4^+
- > kunstmest: NO_3^-

Begrip voor elkaar

Wartoe, waarheen?

Natuur

- > gebruikswaarde
- > intrinsieke waarde van natuur

Landbouw

- > gebruikswaarde
- > rentmeesterschap

Begrip voor elkaar

Ruilverkaveling - historisch

- initiatief: Rijk (LNV)
- gerichtheid op landbouw (ook: stemmen)
- volksverheffing
- Rijksdienst
- wettelijk verankerd
- geld
- tijd

- ten koste van natuur en landschap

- landschap volledig veranderd
- functionaliteit buitengebied volledig veranderd

Effectieve plannen

Stikstof-opkoop i.r.t. Natuurproblematiek

v stikstof

- omvang gebieden
- inrichting gebieden
- bufferzones
- verbindingen
- landschapselementen/sloten/bermen
- waterkwaliteit
- bodemkwaliteit

Effectieve plannen

Herinrichting – potentie? (Wilg ?)

- landschap te veranderen
- functionaliteit buitengebied te veranderen
- kwaliteit bodem/water/lucht
- gronden stoppers op goede plaats

Natuur

- v stikstof
- v omvang gebieden
- v inrichting gebieden
- v bufferzones
- v verbindingen
- v landschapselementen/sloten/bermen
- v waterkwaliteit
- v bodemkwaliteit

Effectieve plannen

Maar ook:

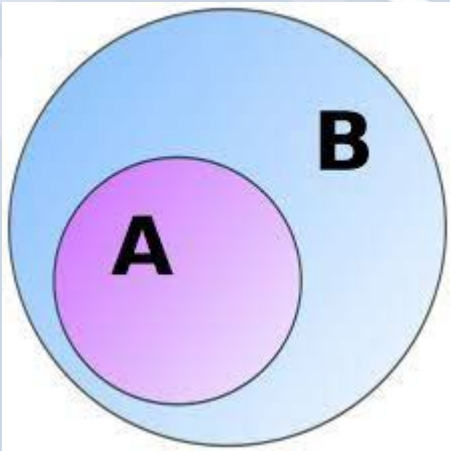
- v energietransitie
- v perspectief landbouw
- v wegnemen gevolgen uitleg woningbouw
- v wegnemen gevolgen uitleg bedrijven
- v wegnemen gevolgen uitleg
energietransport (volgelopen netwerk)
- v ...

Effectieve plannen

Uitdagingen herinrichting:

- opportuniteit bouwen/infra (gijzeling)
- wantrouwen vanuit natuur
  - * geitenpaadjes
  - * van uitstel komt afstel
  - * beter half ei dan lege dop
  - * stikstof moet snel minder
- historische framing instrument
  - * lange duur
  - * sectoraal landbouwinstrument
- gouvernance
  - * provinciaal-politiek of
  - * nationaal-integraal

Effectieve plannen

Uitdagingen herinrichting - vervolg

- steun landbouw (na stikstof bereid tot?)
- capaciteit (handjes)

Maar:

- is stikstof-opkoop zo eenvoudig?
- is stikstof-opkoop een reëel alternatief voor de genoemde behoeften?
- is stikstof-opkoop überhaupt een plan?

In elk geval hoeven u en ik ons niet te vervelen de komende decennia.